

Nr 619

Av herrar Edström och Fröding, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 160, med förslag till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.

I proposition nr 160 framläggas vissa förslag syftande till effektivare taxering. Förslaget bygger på en av 1950 års skattelagssakkunniga företagen utredning, redovisad i ett den 8 september 1954 överlämnat betänkande (SOU 1954: 24). Vi konstaterar med tillfredsställelse, att departementschefen funnit väsentliga delar av vad de sakkunniga förordat icke nu böra tagas upp i propositionen. Vad departementschefen föreslagit är enligt vår mening i huvudsak väl motiverat. I följande hänseenden synes oss emellertid ytterligare utredning böra ske.

I propositionen föreslås en vidgad befogenhet för taxeringsmyndigheterna att taga del av allmänna såväl som enskilda handlingar, oavsett att dessa kan vara sekretesskyddade. Uppgiftslämnande skall även kunna ske, ehuru detta innebär ett åsidosättande av tystnadsplikt. Slutligen aktualiseras i det framlagda förslaget om taxeringsrevision vissa frågor av speciellt ömtålig natur.

Ehuru departementschefens förslag i förenämnda avseenden icke går så långt som de sakkunniga velat förordas, kan det här vara anledning erinra om vad en del av remissmyndigheterna anfört rörande de sakkunnigas förslag. Sveriges lantbruksförbund finner sålunda visserligen, att utsträckningen av granskningsrätten jämväl till handlingar vilkas innehåll innefattas under tystnadsplikt torde kunna försvaras, men anser det av sekretesshänsyn ofrånkomligt att det vid kontrollen framkomna materialet ej får på något sätt offentliggöras i samband med skriftväxling, protokollföring m. m. För att den skattskyldige utan att bryta sin tystnadsplikt skall kunna tillvarataga sina berättigade intressen vid skatteprocessen finner förbundet det nödvändigt med utförliga föreskrifter, som garanterar att sådan rätt tillförsäkras den skattskyldige utan att han samtidigt gör sig skyldig till brott mot tystnadsplikten.

Detta yrkande har departementschefen icke tagit upp till behandling i propositionen. Något stadgande, som tillgodoser det enligt vår mening synnerligen befogade krav som lantbruksförbundet framfört, förekommer icke heller i propositionen. Samtliga handlingar i taxeringsmål skall alltså kunna bli offentliga med undantag för sådana som särskilt omnämnes i den föreslagna 17 § i sekretesslagen. Det ligger i sakens natur att såväl den skatt-

skyldige som taxeringsintendenten regelmässigt har intresse av att ingå på sådan uppgifter i de granskade handlingarna som föranlett ändring i taxeringen. Även om därför, såsom finansministern anført, de granskade handlingarna icke blir tillgängliga för andra än granskningsmannen och eventuellt ett fåtal andra funktionärer, blir sålunda innehållet i desamma i större eller mindre utsträckning offentligt då en skatteprocess anhängiggöres.

Även kammarrätten har understrukit, att den tystnadsplikt som åligger granskningsmannen icke torde utgöra tillräcklig garanti mot missbruk. Det förtjänar i samband härmed att erinras om att enligt 57 c) § 5 mom. andra stycket taxeringsrevisionen skall kunna uppdragas även åt annan person än tjänsteman å länsstyrelsens taxeringsavdelningar, nämligen åt taxeringsnämndens ordförande eller åt någon i bokföring och taxering sakkunnig person som därtill godkänts av länsstyrelsen. Taxeringsrevisionen kommer alltså icke att anförtros enbart en begränsad krets heltidsanställda befattningshavare.

Kammarrätten har i sitt remissyttrande ytterligare anført, att ett genomförande av de sakkunnigas förslag sannolikt kräver ändringar i andra lagar och förordningar, såsom tryckfrihetsförordningen, rättegångsbalken och kyrkolagen. Kammarrätten har därför ansett att frågan bör göras till föremål för en mer allsidig och grundlig utredning, innan slutlig ställning tages till frågan. Häremot har departementschefen endast genmält, att ändring i tryckfrihetsförordningen icke erfordras för upphävande av den tystnadsplikt rörande författares anonymitet som enligt förordningen åligger bokförläggare m. fl. I övrigt lämnar han kammarrättens ovanberörda invändning oemotsagd.

Vad särskilt angår valutakontorets skyldighet enligt propositionen att tillhandahålla uppgifter, som är skyddade av banksekretess, vill vi framhålla, att denna är vidsträcktare än den uppgiftsskyldighet som tillkommer bankerna. Valutakontorets styrelse har visserligen biträtt detta förslag, men en ledamot av styrelsen, advokat Sune Wetter, har i ett särskilt yttrande — vilket icke omnämnes i propositionen — med instämmande av ytterligare tre styrelseledamöter gjort vissa invändningar mot förslaget. Han har sålunda anført bl. a. följande:

»För min del kan jag icke förena mig i det yttrande, som valutakontorets styrelse enligt nu fattat beslut avlåter till statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet över 1950 års skattelagssakkunnigas betänkande med förslag till effektivare taxering.

Man står här inför en principfråga av största vikt, som nödvändiggör en avvägning mellan å ena sidan individens och näringslivets fri- och rättigheter och å andra sidan de inskränkningar i dessa sistnämnda, som påkallas av taxeringsförfarandet. Denna principfråga är av stor räckvidd, men för valutakontorets vidkommande gäller den nu närmast endast, huruvida kontoret skall ha en vidsträcktare upplysningsskyldighet än bankerna. Enligt min uppfattning bör den omständigheten att handlingar och uppgifter från

bankerna inkomma till valutakontoret icke upphäva eller inskränka det skydd de åtnjuta enligt den s. k. banksekretessen. Icke heller synes den person eller det företag, som direkt och utan mellanhand av bank anförtrot valutakontoret upplysningar, böra för dem erhålla ett skydd av lägre kvalitet än det han i liknande fall skulle åtnjuta i bank.

Mot nu anförda synpunkter kan enligt min mening icke med fog göras gällande, att alla hänsyn måste vika för kravet på en riktig taxering. Genomförandet av en riktig taxering är ett önskemål, om vilket alla lojala medborgare gärna sluta upp, men medlen för vinnande av detta syfte böra begränsas så att det föreligger en rimlig proportion mellan den otrygghet och skada, som vållas, och den fördel, som vinnes. Ändamålet får icke helga medlen.»

Vi anser de här återgivna synpunkterna synnerligen beaktansvärda. Icke minst önskemålet om ett mera förtroligt samarbete mellan taxeringsmyndigheterna och de skattskyldiga förutsätter, att särskild omsorg ägnas åt utformningen av de här berörda bestämmelserna. Det måste anses angeläget att man i möjligaste mån förebygger motsättningar och irritation. Det synes oss som om denna fråga borde genom ny utredning få den ytterligare bearbetning som inte gärna kunnat medhinnas under den tid som stått till förfogande för utarbetande av propositionens förslag i förevarande avseende och anser därför, att riksdagen icke nu bör taga definitiv ståndpunkt till ifrågakvarande förslag.

I detta avseende erinrar vi om vad Kooperativa förbundet anför i sitt remissyttrande (se sid. 120 i propositionen). Förbundet ifrågasätter, huruvida det icke i första hand vore tillräckligt att taxeringsrevisionen omfattade granskning och bokföring, räkenskapsanteckningar med därtill hörande verifikationer. Däremot borde enligt förbundets mening vederbörande i normala fall icke vara skyldig att vid taxeringsrevision tillhandahålla korrespondens, protokoll och andra handlingar rörande verksamheten. Endast för den händelse det föreläge skäl att verkställa husrannsakan enligt 28 kap. rättegångsbalken, syntes sistnämnda handlingar böra bli föremål för granskning.

Vi vill i samband härmed erinra om vad departementschefen själv anför (sid. 148) om att övervägandena om införande av någon motsvarighet till de straffprocessuella tvångsmedlen beslag och husrannsakan kunde aktualisera en översyn av de bestämmelser han föreslog. Enligt vår mening stärker detta uttalande vårt krav på en förnyad utredning. Skyldigheten att underkasta sig taxeringsrevision, vilken i motsats till hittills praktiserad bokföringsgranskning ofta kommer att verkställas i vederbörandes bostad, innebär även ett så allvarligt ingrepp i medborgarnas privatliv att särskilda bestämmelser för reglerande av de fall, då revision må ske för granskning av annans taxering än den hos vilken revisionen sker, bör tagas under övervägande.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte antaga det i Kungl. Maj:ts proposition nr 160 framlagda förslaget till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379) med de ändringar att 57 c) § utgår samt att 32 § 3 mom., 35 § 5 och 6 mom., 36 § 4 mom., 39 § 6 mom., 40 § 2 mom., 52, 54, 79, 93 och 140 §§ samt 144 § 3 mom. erhåller nedan angivna lydelse.

32 §.

3 mom. Skattskyldig, som — — — och handlingar.

35 §.

5 mom. Har någon enligt denna paragraf anmanats avlämna uppgift och avser uppgiften förhållande, varom han har att iakttaga tystnad, skall länsstyrelsen, på framställning av den som anmanats, befria honom från skyldighet att lämna uppgiften. Anser den, som anmanats avlämna uppgift, att eljest särskilda omständigheter kunna åberopas för att uppgiften ej kommer till annans kännedom, må länsstyrelsen, på framställning av den som anmanats, när synnerliga skäl föranleda därtill, jämväl befria honom från skyldighet att lämna uppgiften.

6 mom. Idkare av — — — (= 35 § 3 mom. enligt gällande lydelse) — — — 93 §§ sägs.

36 §.

4 mom. Självdeklaration efter — — — 35 § 3 mom.

39 §.

6 mom. Underlåter någon, — — — lämpligt vite.

40 §.

2 mom. Hörsammas icke anmaning att avlämna uppgift enligt 33 §, 34 §, 35 § 1, 2 eller 3 mom. eller 35 b § eller anmaning enligt 35 § 6 mom. att tillhandahålla räkenskaper eller andra handlingar, må för uppgiftens införskaffande eller handlingarnas tillhandahållande anlitas biträde av länsstyrelsen, som äger förelägga den försumlige, därest han icke är offentlig tjänsteman, lämpligt vite.

52 §.

För taxering — — — Kungl. Maj:t meddelas.

54 §.

För de — — — eller eftertaxering.

Vad nu sagts — — — andra handlingar.

79 §.

1 mom. Finner taxeringsnämndens — — — bokföring.

2 mom. Anser taxeringsnämndens ordförande anledning föreligga att för ändamål, som i 35 § 6 mom. sägs, granskning av där omförmäld näringsidkares bokföring äger rum, framställes begäran härom hos vederbörande taxeringsintendent, vilken har att vidare förfara på sätt i 1 mom. sägs. Framkomma vid granskningen omständigheter av beskaffenhet att kunna antagas inverka å annan taxeringsnämnds taxeringsåtgärd, skall taxeringsintendenten föranstalta om underrättelse härom till ordföranden i denna nämnd.

3 mom. Granskning, som — — — granskningen.

93 §.

Taxeringsintendenten har — — — 57 § 3 mom. kommunalskattelagen.

Finner taxeringsintendenten för en behörig taxering av skattskyldig, som i 32 § 3 mom. omförmäles, vara nödigt, att granskning verkställas av den skattskyldiges bokföring eller, då den skattskyldige varit delägare i vanligt handelsbolag, kommanditbolag eller rederi, av bolagets eller rederiets bokföring, eller anser taxeringsintendenten anledning föreligga att för ändamål, som i 35 § 6 mom. sägs, granskning av där omförmäld näringsidkares bokföring äger rum, bör taxeringsintendenten föranstalta om sådan granskning, därvid biträde av sakkunnig må anlitas. Tillkommer jämlikt 55 § 1 mom. anmaningsrätten annan taxeringsintendent, bör framställning om granskning göras hos denne. Angående granskningens utförande skall i varje fall gälla vad i 79 § 3 mom. sägs.

Jämväl i — — — föranstalta därom.

Finner taxeringsintendenten — — — taxeringsnämndens ordförande.

Landskamreraren har — — — erforderlig utredning.

I fråga — — — likformig taxering.

140 §.

Den som bryter mot vad i 57 § är stadgat, straffes med dagsböter, där ej gärningen är belagd med straff i strafflagen.

Vad som med stöd av bestämmelserna i denna förordning inhämtas vid granskning av handelsbok eller annan räkenskapshandling må ej yppas i vidare mån än som erfordras för vinnande av det med granskningen avsed-

da ändamålet. Bryter någon häremot, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader, där ej gärningen är belagd med straff i strafflagen.

144 §.

3 mom. Den som ——— länsstyrelsen.

Sedan besvären ——— giva anledning.

Om klagan ——— är sagt.

Över länsstyrelsens beslut, varigenom vite förelagts, må klagan ej föras.

Vid prövning ——— under bedömande.

Stockholm den 19 april 1955

Walter Edström

Nils G. Fröding